

LIMITY SLOBODY PREJAVU SUDCOV

Zdroje, východiská a inšpirácie

1. Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich

Podľa ustanovenia § 30 ods. 1 prvá veta: „V občianskom živote, pri výkone funkcie sudcu, aj po jeho skončení sa sudca musí zdržať všetkého, čo by mohlo narušiť vážnosť a dôstojnosť funkcie sudcu alebo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov.“

Podľa ustanovenia § 30 ods. 2: „V záujme záruky, nezávislosti a nestrannosti výkonu sudcovskej funkcie je sudca povinný najmä

- d) vystupovať nezaujato a k stranám alebo k účastníkom konania pristupovať bez ekonomických, sociálnych, rasových, etnických, sexuálnych alebo náboženských predsudkov,
- e) dbať svojim správaním na to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná,
- g) dodržiavať zásady sudcovskej etiky.“

2. Zásady sudcovskej etiky prijaté Súdnou radou SR v roku 2015:¹

„Sudca rešpektuje a presadzuje nezávislosť, bezúhonnosť, morálnu integritu a nestrannosť súdnictva a vyhýba sa nevhodnému správaniu či vystupovaniu vrátane takého, ktoré objektívne vzbudzuje dojem nevhodnosti.“ (Čl. III bod 1)

„Sudca vzbudzuje a chráni zdanie nestrannosti, a to aj v konaniach, keď verejnosť prejavuje silné pozitívne alebo negatívne emócie voči účastníkom konania.“ (Čl. III bod 4)

„Sudca vo vzťahu k účastníkom konania, svedkom, právnym zástupcom ako aj k iným osobám, s ktorými prichádza do styku v rámci svojej funkcie, vystupuje s trpezlivosťou, dôstojnosťou a zdvorilosťou.“ (Čl. III bod 6)

„Sudca neposkytuje žiadne verejné vyjadrenia, ktoré by mohli mať podstatnejší vplyv na výsledok prejednávanych vecí, na spravodlivý proces alebo pojednávanie, a tak vo verejnosti vyvolať dojem, že je zaujatý a neobjektívny. Netýka sa to právoplatne skončených vecí.“ (Čl. III bod 7)

3. Súdna rada Slovenskej republiky odkazuje na viaceré dokumenty ako na Prílohy zásad sudcovskej etiky, z nich vyberáme:²

3.1 Londýnska deklarácia Európskej siete súdnych rád (ENCJ) „Sudcovská etika“ z roku 2010:

1 https://www.sudnarada.gov.sk/data/files/680_zasady-sudcovskej-etiky.pdf?csrt=6489186690812105348

2 <https://www.sudnarada.gov.sk/zasady-sudcovskej-etiky/?csrt=6489186690812105348>

„Sudca má nárok na úplnú slobodu názoru, ale musí byť opatrný vo vyjadrovaní svojich názorov, a to aj v krajinách, v ktorých má sudca byť právo členom politickej organizácie. V každom prípade sa táto sloboda názoru nemôže prejavovať pri výkone jeho sudcovskej funkcie.

V politike má sudca ako každý občan právo mať politické názory. Jeho úlohou je (prejavením zdržanlivosti) zabezpečiť, aby ľudia mohli plne dôverovať justícii, bez obáv z názorov sudcu.

Sudca je rovnako zdržanlivý v jednaniach s médiami. Nemôže v mene slobody prejavu vystupovať zaujato alebo v prospech jednej strany. Rovnako opatrný je sudca, aj keď čelí kritike alebo útokom.

Sudca sa zdrží komentovania svojich rozhodnutí, aj keď sú kritizované zo strany médií alebo akademickými komentátormi a dokonca aj keď sú zmenené v rámci odvolania. Spôsob, akým vyjadruje svoj názor, je v odôvodnení rozhodnutia.

Keď je demokracia a základné slobody v ohrození, môže byť sudcovská zdržanlivosť uprednostnená pred povinnosťou prehovoriť.

(Pozn: Ide zjavne o nesprávny a nelogický preklad z anglického originálu: *“When democracy and fundamental freedoms are in peril, a judge’s reserve may yield to the duty to speak out.”* Preto správne by malo byť: Keď je demokracia a základné slobody v ohrození, sudcovská zdržanlivosť môže ustúpiť povinnosti vyjadriť svoj názor.)

3.2 Stanovisko č. 3 (2002) Poradnej rady európskych sudcov (CCJE) o zásadách a pravidlách profesionálneho správania sudcov, o etike, o nezlučiteľnom správaní a o nestrannosti:

b. Nestrannosť a správanie sudcov mimo výkonu svojej funkcie

„27. Sudcovia by nemali byť izolovaní od spoločnosti, v ktorej žijú, lebo súdnictvo môže riadne fungovať, len ak sú sudcovia v kontakte s realitou. ...

28 ... musí byť vytvorená primeraná rovnováha medzi stupňom zainteresovania sudcov v spoločnosti a potrebou, aby boli pri plnení svojich povinností nezávislí a nestranní a aby sa takými aj javili.

31. V širšom ponímaní je potrebné zvážiť účasť sudcov na verejných diskusiách, ktoré majú politický charakter. Aby sa zachovala dôvera verejnosti v súdnictvo, sudcovia by sa nemali vystavovať politickým útokom nezlučiteľným so zásadou neutrálnosti, ktorú súdnictvo vyžaduje.

*33. Diskusie v rámci CCJE ukázali, že je tu **potreba vytvoriť rovnováhu medzi sudcovskou slobodou názoru a prejavu a požiadavkou na neutralitu**. Pre sudcov je preto nevyhnutné, navzdory tomu, že ich členstvo v politickej strane alebo ich účasť na verejných diskusiách o hlavných problémoch v spoločnosti nemôže byť zakázaná, zdržať sa minimálne akýchkoľvek politických aktivít spôsobilých spochybniť ich nezávislosť alebo ohroziť zdanie nestrannosti.*

34. Avšak sudcom by malo byť povolené zúčastňovať sa na určitých diskusiách týkajúcich sa národnej justičnej stratégie. Malo by byť umožnené, aby mohli byť konzultovaní a aby zohrávali aktívnu úlohu pri príprave legislatívy týkajúcej sa ich štatútu a v širšom ponímaní aj činnosti súdnictva. Táto téma taktiež vyvoláva otázku, či by sudcom malo byť dovolené stať sa členmi odborov. V súlade s ich právom na slobodu prejavu a názoru sudcovia môžu uplatňovať svoje právo a členstvo v odboroch (právo na združovanie), hoci právo na štrajk môže podliehať obmedzeniam.“

d. Nestrannosť a vzťahy sudcov s médiami

„40. Existuje všeobecná tendencia, že médiá majú veľký záujem o súdne záležitosti, najmä z oblasti trestného práva a najmä v niektorých západoeurópskych krajinách. Ak zvážime, aké prepojenia môžu vzniknúť medzi sudcami a médiami, je tu nebezpečenstvo, že správanie sudcov môže byť ovplyvnené žurnalistami. CCJE v tejto súvislosti zdôrazňuje, že vo svojom Stanovisku č. 1 (2001) uviedla, že hoci sloboda tlače je najdôležitejšou zásadou, súdne konania musia byť chránené pred neprípustnými vonkajšími vplyvmi. Preto sudcovia musia byť opatrní vo svojich vzťahoch s médiami a musia byť schopní zachovať si nezávislosť a nestrannosť, vyhýbajúc sa akémukoľvek využívaniu akýchkoľvek vzťahov so žurnalistami a akýmkoľvek bezdôvodným komentárom k prípadom, ktoré prejednávajú. Avšak právo verejnosti na informácie je základným princípom vyplývajúcim z článku 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach. To znamená, že sudca plní oprávnené očakávania občanov jasne motivovanými rozhodnutiami.“

4. Vybrané uznesenia Súdnej rady Slovenskej republiky³

4.1 Uznesenie Súdnej rady Slovenskej republiky č. 102/2018 zo dňa 30.04.2018 k interpretácii článku III ods. 1 Zásad sudcovskej etiky – k časti sloboda prejavu

„II. Sloboda prejavu sudcu je na rozdiel od „nesudcov“ obmedzená tým, že sudca musí vždy dbať na to, aby jeho vystúpenia (písomné či ústne) neohrozovali dôstojnosť sudcovskej funkcie, nespochybňovali dôveru v justíciu a jeho osobnú nestrannosť a nezávislosť, to znamená:

- sudca užíva slobodu prejavu so zdržanlivosťou vždy, ak by mohla byť ohrozená autorita a nestrannosť súdnej moci;
- **obmedzenie sudcu pri realizácii slobody prejavu spočíva v povinnosti vždy sa vyjadrovať tak, aby zachoval vážnosť svojho úradu, nestrannosť a nezávislosť súdnictva, resp. povinnosť zdržať sa akéhokoľvek správania, konania alebo prejavu, ktoré by mohlo reálne ohroziť dôveru v jeho nestrannosť a nezávislosť,** čo však nie je prípustné uplatňovať príliš rigidne, aby sudca nebol celkom vyradený zo spoločenského a občianskeho života, lebo musí byť vytvorená primeraná rovnováha medzi stupňom zainteresovanosti sudcov v spoločnosti a potrebou byť pri plnení úloh nezávislý a takým sa aj javiť;
- **obmedzenie sudcových verejných vystúpení, v zásade na vystúpenia odborné a vedecké.** Verejné vystúpenia sudcu by sa mali obmedziť na všeobecný výklad podaný kultivovanou formou, a to len výnimočne, v prípade dôvodnosti informovania verejnosti, na zdržanlivé a kompetentné oboznámenie verejnosti s konkrétnymi súdnymi rozhodnutiami;
- **prípustnosť verejných vyhlásení sudcu v diskusiách týkajúcich sa vecí verejného záujmu, aj keď sú znepokojujúce, ak hodnotiace úsudky vychádzajú z dostatočného faktického podkladu a ak forma vyjadreného názoru nevybočí z medzí akceptovateľných na dosiahnutie sledovaného a spoločensky uznávaného cieľa;**
- sudca by sa mal vo svojich verejných vyjadreniach vyhýbať používaniu a šíreniu dvojsmyšelných, neúctivých, povýšeneckých, ironických, ponižujúcich, dehonestujúcich, vulgárnych, sexuálnych, násilných, či nenávisťných prejavov a zachovať lojalitu voči základným princípom a hodnotám demokratického právneho štátu;
- **vznieva negatívne, ak sudca, ako strážca pravidiel, ktorými sa riadi demokratická spoločnosť a na základe ktorých pôsobí právny štát, zverejňuje, šíri a poskytuje príspevky s extrémistickým obsahom;**
- **je vylúčené, aby sudca komentoval prebiehajúce súdne konanie alebo poskytoval právne rady;**

³ <https://www.sudnarada.gov.sk/uznesenia-a-stanoviska-sudnej-rady-sr/?csrt=6489186690812105348>

- *sudca by sa mal vyhnúť verejnému obviňovaniu konkrétnych osôb z trestnej činnosti;*
- *nespochybňuje sa právo sudcu na politické názory, tieto je však povinný uplatňovať zdržanlivo a v takom rozsahu, ktorým sa neohrozí autorita a nestrannosť súdnej moci;*
- *sudca by sa mal vyhýbať politickým diskusiám, najmä ak sa netýkajú justície a nemal by dávať najavo všeobecnú podporu nejakému konkrétnemu politickému subjektu. Neplatí to, ak sudca realizuje ústavné právo na prístup k verejnej funkcii. Ak sudca pristúpi na svoju účasť vo verejných výmenách politických názorov môže spochybniť svoju vlastnú dôstojnosť (nepriamo aj dôstojnosť justície ako celku), pričom hrozí, že spochybní do budúca aj svoju nestrannosť. Sudca by nemal glosovať politické dianie a už vôbec nie neprímeranými jazykovými prostriedkami;*
- *za verejne prezentované vyjadrenia, ktoré v sebe nesú vecnú kritiku nemožno sudcu stíhať. Vecná kritika musí vychádzať z pravdivých skutočností. Aby kritika sudcu bola prípustná a akceptovateľná musí byť primeraná i formou (použitými výrazmi, tie nesmú byť neslušné, vulgárne a urážajúce ako aj formuláciami, či spojeniami) nevybočujúcou z medzí nutných a akceptovateľných na dosiahnutie sledovaného, a zároveň spoločensky uznávaného cieľa;*
- *ak sudca využíva sociálne siete alebo iné komunikačné prostriedky, nesmie ich prostredníctvom podnecovať k nenávisti, neznášanlivosti, šíriť nepravdivé alebo lživé informácie, dezinformovať a urážať kohokoľvek, vrátane iných predstaviteľov verejnej moci, súdnej moci, prípadne povzbudzovať k prejavom extrémizmu.*
- *pri vzťahoch s médiami musí byť sudca opatrný. Mal by sa vyhýbať využívaniu akýchkoľvek vzťahov so žurnalistami a osobami informujúcimi verejnosť prostredníctvom médií, a to v záujme odstránenia možného nebezpečenstva ohrozenia jeho nezávislosti a nestrannosti v rozhodovaní.*
- *Pri hodnotení prípustnosti prejavu sudcu treba okrem všeobecných kritérií týkajúcich sa prejavu, ako napr. či ide o skutkové tvrdenie alebo hodnotový súd, koho sa prejav týka a aké môže mať dôsledky, alebo či uložená sankcia nebude mať odradzujúci efekt, zohľadniť aj kritériá špecifické pre sudcov. Medzi nimi je možné napr. uviesť, či sudca v prejave spomenul svoju funkciu, do akej miery prejav narušil nezávislosť a nestrannosť súdnictva, či dôveru verejnosti v nestranné a nezávislé rozhodovanie súdov, a konečne, či ide o radového sudcu alebo významného predstaviteľa súdnictva, ako napr. predsedovia súdov, ktorí všeobecne majú vo svojich prejavoch väčšiu voľnosť.“*

4.2 Uznesenie Súdnej rady SR č. 26/2021 zo dňa 26. januára 2021, ktorým Súdna rada schválila stanovisko k etickej dileme - verejné vyjadrenie sudcu v médiách obsahujúce nesúhlasný názor s rozhodovacou činnosťou nadriadeného súdu:

„Etická komisia vychádzala z toho, že si nesmierne váži slobodu prejavu pokiaľ nenarádza na zákonné rámce.

Etická komisia pri hľadaní stanoviska na nastolenú dilemu vychádzala v prvom rade z toho, že problematikou, keď kritizujúcim sudcovského stavu a rozhodnutí súdov je samotný sudca, sa prelína stret protichodných hodnôt. Na jednej strane je sloboda prejavu sudcu, ktorá by mala umožňovať otvorenú diskusiu o otázkach justície, vrátane súdnych rozhodnutí a na strane druhej je legitímna obava o zachovanie autority a nestrannosti justície.

*Pri kritizujúcom sudcovi nebolo možné opomenúť, že verejná kritika sudcu môže na jednej strane značne prispieť kritizovanej justičnej veci, avšak **neopodstatnená a nepravdivá kritika môže neskutočne zdevastovať dôveru v súdnictvo** (nepravdivosť sa dookola podčiarkuje v medzinárodných dokumentoch a judikátoch).*

Etická komisia zastáva názor, že nie je problematické, aby sudcovia v odbornej literatúre a vo svojich odlišných stanoviskách reflektovali a kritizovali pomery v justícii ako aj rozhodnutia nadriadených súdov a

nemusi to byť problematické ani vo verejnej diskusii, očakáva sa však vysoká miera zdržanlivosti, profesionalizmu a podpory autority súdnej moci ako takej.“

5. Vybrané rozhodnutia disciplinárnych senátov Najvyššieho správneho súdu SR

5.1 Rozhodnutie disciplinárneho senátu Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (NSS SR) zo dňa 27.10.2022 k slobode prejavu sudcov vo veci vedenej pod sp.zn. 32D/16/2021

Sloboda prejavu sudcov je doposiaľ limitovaná dvoma rozhodnutiami NSS SR. Jedno sa týka priamo slobody prejavu sudcov a druhé slobody prejavu prokurátora (rozhodnutie NSS SR sp.zn. 32D/20/2021 zo dňa 20.05.2022, v ktorom súd konštatoval vinu prokurátora na tom základe, že porušil povinnosť prokurátora zdržať sa verejného vyslovovania svojho názoru na prípady, ktoré nie sú právoplatne skončené).

Pokiaľ ide o slobodu prejavu sudcov, ide o disciplinárne rozhodnutie NSS SR **sp.zn. 32D/16/2021 zo dňa 27.10.2022**.⁴ Prípado, v ktorom sudca krajského súdu uverejnil úplný prepis dôkazného prostriedku známeho ako "Threema 1" na webovom sídle www.pravnelisty.sk. NSS SR v tomto prípade rozhodoval o návrhu sudcu, aby disciplinárny senát rozhodol o neplatnosti písomného napomenutia predsedu Súdnej rady SR. NSS SR návrh sudcu zamietol.

Východiská NSS SR pri rozhodovaní v tejto veci:

- V súvislosti so slobodou prejavu sudcu Najvyšší správny súd hneď na úvod poukazuje na to, že postihnutie sudcu za verejné výstupy je zásahom do jeho práva na slobodu prejavu podľa Ústavy SR či Listiny základných práv a slobôd, ako aj podľa Dohovoru, preto je potrebné vyvažovať kolíziu povinnosti sudcu aj podľa § 30 ods. 1 zákona o sudcoch a prísediach a jeho práva na slobodu prejavu.
- Základom všetkých úvah o slobode prejavu sudcu musí byť konštatovanie, že **sudca nie je obyčajným aktérom na verejnom diskurze, ale aktérom kvalifikovaným a privilegovaným**. Aj definícia pojmu „povinnosti a zodpovednosť“ ako súčasť limitačnej klauzuly čl. 10 Dohovoru pamätá na to, že v prípade sudcov majú tieto povinnosti a zodpovednosť osobitný rozmer súvisiaci s ich postavením (rozsudok vo veci Eminagaoglu v. Turecko z 9. marca 2021, č. sťažnosti 76521/12, bod 139). **Cieľom špecifických obmedzení alebo lepšie povedané špecifických podmienok pre realizáciu slobody prejavu sudcu je tak zabezpečenie toho, aby bola súdna moc dôveryhodná a na konci dňa úspešná v napĺňaní svojej ústavnej úlohy** (rozsudok Baka, už citovaný, bod 164).
- Sudca ako verejný činiteľ a ako osoba, ktorá je nositeľom moci, **púta verejnú pozornosť**. V prípade, keď sa sudca verejne vyjadrí, prednesie na verejnosti svoj názor, tento názor získava určitú nezanedbateľnú váhu a legitimitu už len tým, že ho predniesol sudca.
- Ďalej, **sudca ako osoba znalá práva**, vybraná na základe starostlivého výberového procesu (nález Ústavného súdu zo 17. marca 2021 sp. zn. PL. ÚS 6/2018, body 39 a 41), je kompetentný komentovať otázky prítahujúce verejný záujem na určitej kvalitatívne odbornej úrovni, a táto úroveň sa od neho očakáva. **S verejným prejavom sudcu sa nepochybne v širokej verejnosti spája prezumpcia v tom smere, že prehovoril expert a vyjadruje sa o otázkach, o ktorých má náležitý a podrobný prehľad**.

⁴ https://www.nssud.sk/web_object/Rozhodnutia_PDF/32D162021.pdf

- **Sudca preto nemôže postupovať pri vyjadrovaní svojich názorov, ako by mohol postupovať akýkoľvek iný aktér verejného diskurzu, vrátane iných osôb majúcich právnické vzdelanie** (rozsudok veľkej komory z 23. apríla 2015 vo veci Morice v. Francúzsko, č. sťažnosti 29369/10, bod 168). Nemôže používať argumentačné postupy, aké by mohol používať niekto iný, ani sa nemôže odvolávať na postup iných aktérov verejnej debaty ako na prvok odôvodňujúci či prípadne ospravedlňujúci jeho postup. **Sudca jednoducho nemá kvalitatívne takú slobodu voliť si prostriedky a spôsoby verejného vyslovovania svojich názorov, akú majú iní diskutujúci vo verejnej sfére. ... Sudca svojím verejným prejavom netlmočí iba svoje názory, ale vytvára aj obraz o sudcoch a súdnej moci ako takej** (rozsudok Morice).
- V prípade, ak sa sudca verejne vyjadruje alebo prednáša verejné prejavy vo vzťahu k témam týkajúcim sa konkrétne súdnej moci, **musí byť voči súdnej moci lojálny** (obdobne rozsudok veľkej komory z 12. februára 2008 vo veci Guja v. Moldavsko, č. sťažnosti 14277/04, body 70-71). Pod touto lojalitou je potrebné rozumieť taký postup sudcu, keď sudca všetkými verejnými prejavmi **podporuje a obhajuje nezávislosť súdnej moci a jej nenahraditeľnú úlohu v demokratickom a právnom štáte založenom na úcte k ľudským právam** tak, ako Slovenskú republiku definuje jej Ústava SR.
- **Najvyšší správny súd ako súčasť povinnosti lojality sudcu k súdnej moci a k sudcovskému stavu vníma aj oprávnenie, ba niekedy dokonca povinnosť sudcu kritizovať pomery a poukazovať na nedostatky či neblahé javy** (podobne rozsudok vo veci Žurek v. Poľsko zo 16. júna 2022, č. sťažnosti 39650/18, bod 222), pričom v tomto kontexte Najvyšší správny súd vníma, že verejne sa vyjadriť kriticky je psychologicky častokrát omnoho ťažšie, ako verejne prednášať chvály.
- Sudca v princípe musí ukazovať pri voľbe tém istú **zdržanlivosť**, ktorá súvisí so zachovaním **autority a legitimity súdnej moci** (rozsudok veľkej komory vo veci Wille v. Lichtenštajnsko z 28. októbra 1999, č. sťažnosti 28396/95, bod 64).
- Sudcovia musia vykazovať značnú mieru **rétorického či publikačného sebaobmedzenia** v prípade, ak ide o veci, ktoré sami rozhodujú (rozsudok vo veci Olujič v. Chorvátsko z 5. februára 2009, č. sťažnosti 22330/05, bod 59).
- **Účelom požiadavky na zdržanlivosť sudcov je zabezpečiť, aby sudcovia, aj keď komentujú isté témy pútajúce verejný záujem, ako napríklad súdne konania a ich výsledky, nepodliehali emóciám a nemali tendenciu zabiehať k škandalizácii**, vyvolávať senzácie či sťahovať na seba nenáležitú mediálnu pozornosť (podobne rozsudok Olujič, už citovaný, bod 59). Aj šírenie presných informácií má v prípade sudcov prebiehať **s mierou a slušne** (rozsudok vo veci Kudeshkina v. Rusko z 26. februára 2009, č. sťažnosti 29492/04, bod 93).
- V neposlednom rade je súčasťou § 30 ods. 1 zákona o sudcoch a prísediacich a jeho požiadavky na zachovanie vážnosti a dôstojnosti funkcie sudcu i príkaz zásadne do verejného priestoru **vypúšťať informácie pravdivé a overené, a tak prispievať k budovaniu úcty k faktom a k pravde** [rozsudok Kudeshkina, už citovaný, bod 93, implikujúci zverejňovanie presných/pravdivých (accurate) informácií sudcami].
- Najvyšší správny súd uzatvára, že verejné angažovanie sa sudcov na prospech súdnej moci a princípov demokratického a právneho štátu založeného na úcte k ľudským právam, a to aj kritické, je žiaduce, užitočné ba niekedy aj nevyhnutné a to za súčasného rešpektovania princípu lojality sudcu k súdnej moci a k svojmu stavu, ktorý princíp je pretavený do limitov slobody prejavu sudcu.
- Keďže však sudca nie je hocijakým aktérom verejnej debaty, jeho možnosti verejného vyjadrovania majú isté limity, ktoré v princípe obstoja aj vo vzťahu k čl. 10 Dohovoru. Tieto limity majú tú podobu, že **voľba tém, ku ktorým sudca zaujme verejné stanovisko, musí reflektovať rolu a postavenie sudcu v demokratickej spoločnosti a právnom štáte**. Sudca je taktiež vždy

povinný **voliť také spôsoby vyjadrovania, ktoré pamätajú na postavenie sudcu** vo verejnom diskurze, úlohy súdnej moci, ako aj na iné právom chránené záujmy dotknutých osôb.

- V kontexte úvah prezentovaných vyššie Najvyšší správny súd nespochybňuje právo navrhovateľa vyjadriť sa k určitej, pre sudcu relevantnej téme. Najvyšší správny súd, vychádzajúc z povahy a vážnosti daných tém, rozumie navrhovateľovi, že sa chcel k nim vyjadriť a prispieť tak k verejnej diskusii. Je všeobecne známou skutočnosťou, že navrhovateľ je sudcom odbornej verejnosti nie neznámym ktorý aj prostredníctvom webu www.pravnelisty.sk prezentuje svoj názor na konkrétne veci, ktoré sú sledované nielen odbornou, ale aj laickou verejnosťou, pričom na niektoré relevantné z nich poukázal aj sám navrhovateľ vo svojom návrhu.
- Navrhovateľ sa rozhodol, ako sám tvrdí, reagovať na neštandardnú situáciu, neštandardným spôsobom a na krátku dobu zverejniť na webovej stránke Právne listy prepis dôkazného prostriedku Threema 1, ku ktorému sa dostal z nejakého zdroja a o ktorom, ako tvrdí v návrhu (na rozdiel od komentára pripojeného pri zverejnení prepisu Threema 1), **nevie potvrdiť, či išlo o úplný prepis dôkazného prostriedku, tiež nevie potvrdiť či skutočne išlo o originálny dôkaz označovaný ako Threema 1, respektíve, či bol tento kompletný, prípadne či do neho nebolo zasahované inou osobou.** Na tomto mieste sa pre porovnanie žiada poukázať na komentár navrhovateľa, ktorým zdôvodnil uverejnenie prepisu Threema 1, tým, že „je vo verejnom záujme aj zverejnenie kompletného obsahu Threemy, aby sa každý, koho to zaujíma, mohol oboznámiť s jeho obsahom.“ Teda pri zverejňovaní prepisu sám navrhovateľ deklaroval, že ide o kompletný obsah Threemy 1.
- Najvyšší správny súd pochopil pohnútku navrhovateľa, pokiaľ ide o dôvod jeho konania, keď niektoré vybrané médiá zverejňovali časti tohto dôkazného prostriedku, pričom samy určovali čo zverejnia a čo nie. Táto skutočnosť (tak ako vyplynie z nižšie uvedeného) však, podľa názoru Najvyššieho správneho súdu, navrhovateľa nemohla legitimovať na uverejnenie prepisu tohto dôkazného prostriedku.
- K samotnému posúdeniu, či zverejnením prepisu Threema 1, navrhovateľ porušil povinnosť ustanovenú v § 30 ods. 1 zákona o sudcoch a prísediacich, je potrebné zopakovať, že spôsoby a formy vystupovania sudcu vo verejnej debate sú zúžené v porovnaní s inými aktérmi. Navrhovateľ mohol celkom pokojne komentovať širokú medializáciu dôkazu Threema 1, kritizovať ju, či poukazovať na riziká s tým spojené, napríklad publikáciou odborného článku, či, ak by chcel byť prístupnejší širšej verejnosti, aj napríklad poskytnutím rozhovoru mienkotvorným médiám. Pri takomto komentovaní či kritizovaní mohol využívať svoju dlhoročnú skúsenosť trestného sudcu a svoju právnu erudíciu, pričom jeho pozícia sudcu a s tým spojený vyšší záujem o jeho názory, mohla ešte viac dopomôcť k tomu, aby ním prezentované odborné názory získavali väčší priestor vo verejnej debate o danej téme. Uvedenú úvahu Najvyšší správny súd nepredkladá ako hypotetickú, kladie ju len do kontrastu s postupom navrhovateľa, ktorého skutok je predmetom konania.
- Navrhovateľ však volajúc po tom, že si neštandardná situácia pýta neštandardné metódy, zverejnil prepis údajného dôkazného prostriedku Threema 1 spolu so svojím komentárom, o ktorom sám tvrdil, že nemá byť v rukách médií a predmetom verejnej diskusie, keďže ide o dôkazný prostriedok ešte v neprávoplatne skončených veciach. Táto situácia sa preto dá vystihnúť príznačným príslovím „vodu káže, víno pije“, pričom takýto prístup nesvedčí funkcii sudcu, keď sudca má ísť, či už vo svojom profesijnom, ako aj súkromnom živote príkladom. Rovnako treba v tejto súvislosti zdôrazniť, že sudca v žiadnom prípade nemá byť povolaný ako „hrdina“ bojovať proti nežiadúcim praktikám iných verejne diskutujúcich v podstate tými istými, nežiadúcimi praktikami (prípadne zvyšovaním ich intenzity), pod ochranou verejného záujmu.
- Preto **spôsob, aký navrhovateľ použil za účelom zvýraznenia súčasného problému, ktorým je únik dôkazov, či už v rámci neverejného prípravného konania alebo v rámci konania pred**

súdom, disciplinárny senát Najvyššieho správneho súdu, vyhodnotil ako porušujúci príkaz uvedený v § 30 ods. 1 zákona o sudcoch a prísediacich.

- Rozhodujúce pre daný prípad je, že do verejného priestoru navrhovateľ vniesol informáciu, ktorú, ako tvrdí nemal verifikovanú (podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva presnú či precíznu) a ktorá hoci aj nebola navrhovateľom samotným autorizovaná, mala potenciál získať tým, že ju zverejnil navrhovateľ, ako všeobecne známy a uznávaný trestný sudca, dôveryhodnosť a relevanciu.
- Najvyšší správny súd rovnako zastáva názor, že **sudca sa musí vyhnúť zbytočnej škandalizácii či vyvolávaniu senzácií, aby tak neznižoval vážnosť sudcovskej funkcie. Sudca nie je oprávnený používať nezákonné, ale ani neetické alebo nemorálne a pochybné prostriedky vstupovania do verejného diskurzu.** Preto argumentácia navrhovateľa vyznieva prinajmenšom nelogicky, keď na jednej strane hovorí, že iní aktéri verejnej debaty v podstate postupovali protiprávne, no na strane druhej k takejto ním tvrdenej protiprávnosti sám pristúpil a to navyše intenzívnejšie.
- Navrhovateľ zvolil taký spôsob vstupu do verejnej debaty, ktorý nedbal na limity verejného vyjadrovania sa sudcu, a ktorý osobitne nedostatočne zvažil dopady takéhoto vstupu na iné chránené záujmy, ako je efektivita a integrita trestného konania či jeho neverejnosť, ako aj ochrana súkromia dotknutých osôb. Najvyšší správny súd pripomína, že navrhovateľ sa mohol k témam, ktoré tvorili predmet verejného záujmu, ako boli pomenované v bode 100 tohto rozhodnutia, vyjadrovať; **Najvyšší správny súd je však kritický k spôsobu tohto vyjadrenia.**
- Na záver musí stručne Najvyšší správny súd reagovať na argument navrhovateľa, že v prípade skutku pod 1) išlo o prejav symbolickej povahy. Najvyšší správny súd tento argument odmieta, pretože **pojmem prejavu symbolickej povahy sa vzťahuje na také kategórie, ako je karikatúra, či na umelecké prejavy** (napr. rozsudok vo veci Vereinigung Bildender Künstler v. Rakúsko z 25. januára 2007, č. sťažnosti 68354/01, bod 33). V žiadnom prípade však v prípade skutku pod 1) o takýto prejav nejde.

6. Česká republika

6.1 Nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci sp.zn. IV. ÚS 2609/2016

Najvyšší správny súd Českej republiky (NSS ČR) v disciplinárnom konaní uznal vinným sudcu Krajského súdu v Ústí nad Labem z dôvodu, že publikovaním svojich článkov *Dopis dezorientovaného běžence a Zpráva o putování do Němec* (oba z roku 2015) na webe www.pravyprostor.cz porušil povinnosti sudcu. Súd argumentuje, že tieto články obsahujú príbehy, v ktorých sú hrubo neobjektívne a dehonestujúcim spôsobom vykreslení migranti, pracovníci neziskových organizácií a občianski aktivisti, a to za použitia vulgarizmov, sexuálnych a násilných narážok. Súd dospel k záveru, že sudca zavineným konaním narušil dôstojnosť sudcovskej funkcie a uložil disciplinárne opatrenie vo forme pokarhania.

V ústavnej sťažnosti sťažovateľ namietal, že jeho právo na slobodu prejavu bolo porušené, lebo nekonal v úmysle poškodiť dôstojnosť a dobré meno sudcovského stavu. Tvrdí, že len využil svoje ústavné právo na slobodný prejav a v jeho medziach vyjadril svoje názory prostredníctvom literárnej činnosti (**satirickej umeleckej tvorby**). Ak aj použil vulgarizmy, tak podľa sťažovateľa a priori to bez ďalšieho neznamená nedôstojné vyjadrovanie, naopak, pre satirický literárny štýl je príznačne využívanie vulgárneho jazyka pre akcentáciu problému či nadsázku. Samotné články prezentoval len pod svojím menom, vyvaroval sa

použitia označenia sudcovskej funkcie. Publikoval ich ako občan, ktorý vyjadruje svoj názor, nemal v úmysle využiť vážnosť čestného sudcovského stavu tak, aby článkom dodal zdanie autority.

Ústavný súd sa stotožnil so závermi kárneho senátu a konštatoval, že porušenie práva na slobodu prejavu, ktorého sa sťažovateľ dovoľával v ústavnej sťažnosti, v posudzovanom prípade nezistil. „*Ústavní soud nemůže akceptovat názor stěžovatele, že se soudce při výkonu práva na svobodu projevu nachází ve zcela stejném postavení, jako jakýkoli jiný občan. Je přesvědčen, že **soudce by měl být pro veřejnost jistou autoritou a musí tedy pečlivě vážit dopady vyjádření svých postojů a způsob jejich prezentace.** Uvedená premisa platí bez ohledu na to, zda se soudce při své literární a publikační činnosti jako soudce prezentuje. Soudce je soudcem „24 hodin denně“, tedy přísnější požadavky na jeho chování se uplatní i v jeho běžném občanském životě, včetně literární a publikační činnosti.*“

„*Ústavní soud uzavírá, že soudce má představovat jistou společenskou autoritu a musí si tedy být vědom, že veškeré jeho počínání bude veřejností vnímáno citlivěji, než je tomu u jiných osob. Pokud publikuje satirické texty, které mají zřetelný politický podtext, musí brát na zřetel, že tato vyjádření mohou mít ve společnosti silnější dopad. **Postavení soudce je ve srovnání s jinými zaměstnanci státu zcela specifické.** Soudce, jakožto přímý vykonavatel jedné z mocí státu, je vybaven nejen výjimečnými pravomocemi, ale i výsadami, které mu umožňují vykonávat funkci nezávisle, nestranně a spravedlivě. Tomu ovšem konsekventně odpovídají i zvýšené požadavky na jeho osobní integritu a na jeho roli pro zachovávání důvěryhodnosti celé justice, které se, mimo jiné, projevují i v jistých omezeních v osobním životě a při výkonu politických práv. Jestliže se tedy někdo rozhodne být soudcem, bere tím na sebe dobrovolně i tato (zcela legitimní) omezení. V oblasti práva na svobodu projevu se tak ve zvýšené míře uplatňuje zásada vyjádřená v čl. 10 odst. 2 Úmluvy, podle které výkon těchto svobod zahrnuje i povinnosti i odpovědnost.*“

6.2 Nález Ústavného soudu České republiky vo veci sp.zn. I. ÚS 2617/2015

Sudca Mestského soudu v Prahe bol odsúdený disciplinárnym rozhodnutím Najvyššieho správneho soudu České republiky (NSS ČR), proti ktorému podal sťažnosť na Ústavný súd České republiky (ÚS ČR). Disciplinárny súd uznal sudcu vinným z porušenia povinnosti sudcu, a to v rámci výkonu svojich politických práv, tak, že mal ohroziť dôstojnosť funkcie sudcu a zneužiť funkciu sudcu k presadzovaniu súkromných záujmov. Sudca v priebehu volebnej kampane pred komunálnymi voľbami v r. 2014 umožnil, aby v jeho mene a s uvedením postavenia sudcu Mestského soudu v Prahe bol spísaný a distribuovaný do poštových schránok voličom v obci Mnichovice, kde sudca vlastní chatu, leták, v ktorom zhodnotil volebnú kampaň do zastupiteľstva obce a publikoval v miestnom časopise článok, v ktorom ďakoval všetkým voličom, ktorí zvažili zodpovedne, komu dajú vo voľbách svoj hlas, rozviedol v ňom, aké koalície je možné v zastupiteľstve obce vytvoriť a apeloval na novozvolené zastupiteľstvo, aby si uvedomili, že absolútnym víťazom volieb sa stala strana „Volba pro město – Volba pro Mnichovice“ . NSS ČR však upustil od uloženia disciplinárneho opatrenia. Sudca podal ústavnú sťažnosť, ÚS ČR sťažnosť zamietol a vyslovil v tomto prípade nasledujúce právne vety:

„*Jednotlivec, který přijal funkci soudce, je při výkonu své svobody projevu podle čl. 17 Listiny a čl. 10 Úmluvy **vázán povinností loajality a zdrženlivosti.** Jeho svoboda projevu tudíž podléhá zvláštním omezením, která vyplývají z této povinnosti. Soudce zejména nesmí svými projevy narušovat důvěru veřejnosti v to, že bude rozhodovat v souladu se základními principy demokratického právního státu, a důvěru v nestrannost a nezávislost soudní moci. **Soudce proto musí být zdrženlivý v projevech týkajících se politické soutěže, zejména veřejného hodnocení jednotlivých kandidátů či volebních stran a***

uskupení nebo tvorby politických koalic. Každý případ je však nutné posuzovat individuálně s přihlédnutím ke všem okolnostem, přičemž **je nutné vzít v potaz zejména postavení soudce, který projev pronesl, obsah jeho výroků, místo a způsob projevu a celkový kontext, ve kterém tyto výroky byly učiněny.**

Pro zachování důvěry veřejnosti v soudní moc je nezbytné, aby si soudci udržovali i ve svých projevech odstup od politické soutěže, a to na jakékoliv úrovni, včetně místní. Soudci se nemohou podílet na kampani politických stran, politických hnutí či volebních seskupení nebo konkrétních politiků. Stejně tak není namístě, aby se svými veřejnými projevy snažili ovlivnit podobu koalic v zastupitelstvu, ani to, kdo bude zastávat funkci starosty. Takové projevy narušují důvěru veřejnosti v to, že soudci budou spory rozhodovat podle práva, a nikoliv podle politických zájmů.“

6.3 Rozhodnutí kárneho senátu Najvyššieho správneho súdu Českej republiky vo veci sp. zn. 13 Kss 1/2015 zo dňa 20.05.2015

NSS ČR uznal vinným predsedu senátu Okresního soudu v Teplicích z důvodu, že v rozpore s povinnostmi sudcu vyplývajícími z ustanovení § 80 odst. 1, odst. 2 písm. b) a odst. 4 zákona č. 6/2002 Sb. v prvý deň volieb do obecných zastupiteľstiev a do Senátu po polnoci preposlal zo svojej súkromnej e-mailovej adresy na celkom 32 rôznych e-mailových adres, vrátane adres novinárov, e-mail s predmetom: „KUBERA rozhovory – časť“, ktorý vytvára dojem, že ide o prepis rozhovorov medzi politikmi ODS, pričom e-mail obsahoval množstvo vulgarizmov a náznakov nezákonných postupov uvedených osôb, hoci si bol vedomý toho, že ide o vymyslený dokument. Podľa NSS ČR tak porušil dôstojnosť sudcovskej funkcie a ohrozil dôveru v nezávislé, nestranné, odborné a spravodlivé rozhodovanie súdov.

Podľa NSS ČR: „Soudce má právo vyjadřovat a šířit, i veřejně, své občanské a politické postoje, včetně názorů otevřeně kritických, avšak toto právo na svobodu projevu, jak je vymezeno zejména v čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (č. 209/1992 Sb.) a čl. 17 Listiny základních práv a svobod, je soudce povinen vykonávat s jistou **zdrženlivostí**, tedy tak, aby neohrožoval důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů, resp. aby nezavdal příčinu ke snížení důvěry v soudnictví a nenarušoval důstojnost či řádný výkon soudcovské [§ 80 odst. 1, odst. 2 písm. b) a odst. 4 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů].“

6.4 Rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp.zn. II. ÚS 1578/21

Ide o prípad, kedy sudca Ústavného súdu Českej republiky (ÚS ČR) David Uhlíř (ďalej aj „sudca“) zablokoval advokáta Petra Němca (ďalej aj „advokát“) na sociálnej sieti X (predtým Twitter). ÚS ČR rozhodoval o námietke zaujatosti, ktorú podal advokát voči sudcovi, sp. zn. II. ÚS 1578/21. Advokát na sociálnej sieti komentoval vyjadrenie tretej osoby voči politickej strane Piráti, v súvislosti s ktorým chcel podať trestné oznámenie, čo uviedol aj na sociálnej sieti. Sudca sa k tomu v diskusii na sociálnej sieti vyjadril s hodnotením, že vyjadrenie tretej osoby je len humorom a zveličením. Následne mal advokát údajne sudcu opakovane kontaktovať, na čo sudca advokáta „zablokoval“ na svojom profile na sociálnej sieti. Sudca vyhlásil, že z jedného komentáru k príspevku advokáta nemožno odvodzovať jeho zaujatosť a že nemá prehľad o prípadoch, ktoré zastupuje daný advokát a jeho vzťah k nemu je indiferentný. Advokát podal prostredníctvom svojich klientov námietku zaujatosti s odôvodnením, že na sociálnej sieti

Twitter vznikol medzi advokátom a sudcom konflikt s poukazom na sudcov nesúhlasný komentár a následné „zablokovanie“ advokáta. ÚS ČR námietku zaujatosti voči sudcovi zamietol. Poukázal na to, že komentár sudcu nesúvisel s konaním vo veci, v ktorej bola namietaná jeho zaujatosť: „*Pro Ústavní soud je rozhodné, že jde-li o aktivity soudce Davida Uhlíře na sociálních sítích, jmenovaný soudce tam zjevně prezentuje výhradně své soukromé názory a preference, které nijak nesouvisejí s rozhodovací činností Ústavního soudu. Tvrzení stěžovatelů nevychází z toho, že se soudce David Uhlíř vůči jejich právnímu zástupci dopustil invectivy či dokonce vulgarity (viz obdobně bod 18 usnesení ze dne 30. 3. 2021 sp. zn. Pl. ÚS 103/20). Dané aktivity soudce Davida Uhlíře na sociálních sítích se kromě toho netýkají nyní posuzované věci. Platí rovněž, že tím méně se právní zástupce stěžovatelů může cítit jednáním jmenovaného soudce dotčen, zamezil-li jejich vzájemné komunikaci na sociální síti tím, že si právního zástupce stěžovatelů "zablokoval" (srov. dále bod 12 usnesení ze dne 3. 11. 2020 sp. zn. Pl. ÚS 100/20).*”

7. Európsky súd pre ľudské práva (ESĽP), Benátska komisia, Poradná rada európskych sudcov (Consultative Council of European Judges – CCJE)

Medzinárodné subjekty (menovite CCJE, Benátska komisia, ESĽP, UNODC a pod.) sa zhodujú, že sudcovia požívajú základné práva priznané Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj “Dohovor”), vrátane práva na slobodu prejavu v zmysle čl. 10 Dohovoru, zároveň však považujú požiadavku istej miery zdržanlivosti za legitímnu.

Pri všeobecnom ale aj konkrétnom riešení otázky slobody prejavu sudcu stoja oproti sebe sčasti konkurenčné a sčasti komplementárne záujmy - t.j. právo sudcu na slobodu prejavu, právo verejnosti na informácie vo veciach verejného záujmu; právo na spravodlivý proces pred súdom požívajúcim kvality nestrannosti a nezávislosti súdu (CCJE dokonca spomína aj prezumpciu nevinu). Sloboda prejavu sudcov zároveň súvisí s otázkami deľby moci, rovnosti pred zákonom ako aj dôvery verejnosti v nezávislosť a autoritu súdnictva. “*Deľba moci si vyžaduje tak nezávislosť sudcov, ako aj slobodu prejavu sudcov, čo vedie k napätiu medzi cieľom zabrániť sudcom správať sa ako politici a zároveň podporovať ich slobodu prejavu ako prejav nezávislosti sudcov.*” (CCJE, Opinion No. 25 (2022) "Freedom of Expression of Judges and the Duty of Judicial Independence (CCJE(2022)4). Strasbourg, 2022).⁵

Stručné závery a odkazy, ktoré vyplývajú z rozhodnutí ESĽP a medzinárodných organizácií:

- **výnimky** zo slobody prejavu sudcov musia byť vykladané prísne a potreba akýchkoľvek obmedzení musí byť dostatočne preukázaná, štáty ale majú priestor na uloženie povinnosti diskretnosti a lojality z dôvodu ich funkcií (Wille v. Lichtenštajnsko)
- ESĽP v demokratickej spoločnosti akceptuje nevyhnutnosť zásahu, ak tento reaguje na “*naliehavú spoločenskú potrebu*” a je “*primeraný sledovanému legitímnemu cieľu*”, pričom požiadavka proporcionality opatrenia vyžaduje, aby išlo o čo najmenej obmedzujúce opatrenie (Baka v. Maďarsko, Perinçek v. Poľsko).
- Inštitucionálna povaha súdnej funkcie sa prejavuje v **ambivalentnom charaktere slobody prejavu** sudcov - vyhlásenia sudcov môžu mať vplyv na verejný obraz justičného systému ako

⁵ Consultative Council of European Judges (CCJE) of the Council of Europe. Opinion No. 25 (2022) on the topic of "Freedom of Expression of Judges and the Duty of Judicial Independence (CCJE(2022)4). Strasbourg, 2022, s. 4 [cit. 14. apríla 2023]. Dostupné na: <https://rm.coe.int/opinion-no-25-2022-final/1680a973ef%0A%0A>.

takého, pretože verejnosť nemusí vedieť jednoznačne oddeliť názory konkrétnych sudcov od vyjadrení justície ako celku, a teda jednotlivé vyjadrenia sudcov môže vnímať nielen ako subjektívne vyjadrenia individuálnych sudcov, ale aj ako objektívne hodnotenia a pripisovať ich celej inštitúcii. V rámci svojej funkcie reprezentujú sudcovia významnú úlohu v spoločnosti ako garanti právneho štátu a spravodlivosti. Túto skutočnosť by mali sudcovia pri svojich prejavoch zohľadňovať.

- CCJE navrhuje, aby v situáciách, kedy verejnosť nemusí vždy jasne vedieť rozlíšiť, či sudca koná v súkromnej alebo profesionálnej funkcii, posudzovať výroky sudcov z hľadiska toho, že ako sudcovia sú nositeľmi verejnej funkcie.
- Z podstaty svojej funkcie musia byť sudcovia **objektívni a nestranní**, nestačí však samotná existencia tejto záruky, porovnateľne dôležité tiež je, aby verejnosť aj tak aj vnímala (teória zdania). Dôvera verejnosti v nezávislosť a nestrannosť sudcov je nevyhnutným predpokladom úspešného výkonu sudcovských povinností a zachovania autority súdnictva pri prejednávaní a rozhodovaní právnych sporov, resp. v rámci trestného konania.
- CCJE zdôrazňuje, že sudcovia by sa mali zdržať akýchkoľvek komentárov, u ktorých existujú dôvodné predpoklady, že by mohli ovplyvniť právo na spravodlivý proces jednotlivca.
- ESĽP: *“Od [sudcov] sa vyžaduje, aby zachovávali maximálnu diskretnosť: s ohľadom na prípady, ktorými sa zaoberajú, aby si zachovali svoj obraz nestrannosti “* (Baka [GC], § 164; a Olujić proti Chorvátsku, § 59), kritika súvisiaca s prebiehajúcimi konaniami požíva podľa ESĽP menšiu ochranu (Baka [GC] x Kudeshkina, § 94). Subjektívne komentovanie konaní, ktoré ešte neboli právoplatne ukončené, môže vyvolať odôvodnené obavy o nestrannosti a nezávislosti sudcu
- Na druhú stranu, skutočnosť, že určitá téma / otázka môže byť predmetom budúceho konania, sama o sebe nie je dôvodom pre obmedzenie slobody prejavu sudcov (o to viac, ak pravdepodobnosť, že sudca bude musieť v takomto konkrétnom prípade v budúcnosti rozhodnúť, je nízka).
- Z uvedeného vyplýva, že sudcovia musia potvrdiť hodnoty vyžadované pre sudcovský stav svojím správaním, Preto je legitímne, aby štáty uložili sudcom povinnosť **zdržanlivosti**, ktorá by náležite reflektovala ich úlohu v spoločnosti. Aj predstavitelia súdnej moci majú povinnosť zachovávať dobrú povesť a lojalitu voči štátu.
- **Bangalórske zásady** pri hľadaní rovnováhy medzi právom jednotlivca na slobodu prejavu a legitímnym záujmom demokratickej spoločnosti na zachovaní dôvery verejnosti v súdnictvo formuluje tri základné predpoklady, ktoré by sudca mal zvážiť pred zapojením do akejkoľvek aktivity či prejavu:
  1. či môže také zapojenie sudcu **odôvodnene narušiť dôveru v jeho nestrannosť**,
  2. či je predmetná aktivita **zlučiteľná s dôstojnosťou sudcovskej funkcie**,
  3. či má predmetná angažovanosť **potenciál sudcu vystaviť politickým útokom**.⁶

6 United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). Commentary to the Bangalore Principles of Judicial Conduct. Bod 134 [cit. 18. apríla 2023]. Dostupné na: https://www.unodc.org/res/ji/import/international_standards/commentary_on_the_bangalore_principles_of_judi

Tieto otázky by mali byť posudzované v každej jednotlivej veci, od prípadu k prípadu. Okrem samotného znenia je potrebné komplexne posúdiť celkové okolnosti a kontext, v mediách ktorých bolo vyhlásenie/prejav urobené, vrátane postavenie príslušného sudcu.

- Pri posudzovaní každého zásahu do práv chrániacich slobodu prejavu by sa vždy mala aj zohľadniť proporcionalita obmedzenia (sankcie alebo iného opatrenia). Opatrenia by nemali u ostatných sudcov vzbudzovať tzv. „**chilling effect**“, t. j. nemali by iným sudcom brániť vo výkone slobody prejavu v súvislosti s otázkami týkajúcimi sa výkonu spravodlivosti a súdnictva („zmrazujúci účinok“ možno vykladať tak, že represie zo strany štátu nemajú vplyv na slobodu prejavu len u individuálneho sudcu/sudkyne, ale majú potenciál vplyvať v budúcnosti aj na ďalších sudcov a odradiť ich tak od účasti na verejnej diskusii o legislatívnych reformách ovplyvňujúcich súdnictvo, či všeobecnejších otázkach týkajúcich sa nezávislosti súdnictva).
- ESĽP v tejto súvislosti zdôrazňuje holistický a individuálny prístup v každom prípade: *“ESĽP musí zohľadniť okolnosti a celkový kontext, na pozadí ktorého boli predmetné výroky vyslovené (...). Musí skúmať sporný zásah vo svetle celého prípadu (...), pričom osobitný význam prikladá úradu, ktorý žalobca zastával, jeho výrokom a kontextu, v ktorom boli tieto vyslovené”* (Baka [GC], § 166)
- ESĽP poskytuje ochranu slobode sudcov prejavu aj formou **zdieľania obsahu tretích strán** so svojimi kolegami (v danom prípade išlo o názorový článok o fungovaní justície z médií, ktorý sťažovateľ zdieľal v uzavretej skupine určenej primárne pre sudcov, ale aj ostatných profesionálov z oblasti práva), a to aj na účely toho, aby sa ostatní sudcovia v skupine k nemu vyjadrili, najmä ak ide o informácie v oblasti, ktorá je pre profesijný život sudcov zásadná.⁷ ESĽP v tomto prípade zároveň odmietol domnienku, že sťažovateľ zdieľaním takýchto článkov automaticky dáva verejnosti najavo, že s ich obsahom súhlasí (pri jeho zdieľaní neuviedol žiadne súhlasné komentáre), keďže dôsledkom takéhoto predpokladu by bolo, že sudcovia by mohli zdieľať iba články chváliace vrcholné správne a súdne orgány a ignorovať články neschvaľujúce konanie týchto orgánov, čo by viedlo k autocenzúre v diskusiách týkajúcich sa podstatných otázok ich profesie.
- ESĽP pripisuje vysoký stupeň ochrany prejavom sudcov, ktoré sa týkajú **otázok verejného záujmu**, pod ktorý spadá aj problematika nezávislosti súdnictva; ESĽP často zdôrazňuje, že ak ide o kritiku fungovania súdnictva, plánovaných reforiem a pod., je dôležité zachovávať profesionálny charakter takej kritiky. Pripomienky k fungovaniu justície tak podľa ESĽP poživajú vyšší stupeň ochrany a prísne preskúmanie akéhokoľvek zásahu. *„Otázky týkajúce sa fungovania justičného systému patria do verejného záujmu, diskusie ktorá vo všeobecnosti požíva vysoký stupeň ochrany podľa článku 10 (pozri Kudeshkina, § 86 a Morice, § 128). Dokonca ak aj má predmet diskusie politické dôsledky, nie je to samo o sebe postačujúce na to, aby sa zabránilo sudcovi vyjadriť sa k veci (pozri Wille, § 67)”* (Baka v. Maďarsko [GC], § 165 + 171),
- Skutočnosť, že výroky sudcov sa týkajú **politických súvislostí**, neznamená bez ďalšieho, že sudca sa nesmie vyjadriť – aj otázky týkajúce sa súdnictva a ústavného práva ako takého majú totiž prirodzene politickú povahu, čo nemôže automaticky pôsobiť diskvalifikačne. Sudcovia by sa však mali zdržať takých politických vyhlásení, ktoré by mohli ohroziť ich nezávislosť a narušiť obraz ich nestrannosti.

[cial_conduct/bangalore_principles_english.pdf](#).

⁷ Kozan proti Turecku (application no. 16695/19) z 1.3.2022.

- ESĽP už v minulosti pripomenul, že samotná Magna Charta sudcov stanovuje, že každý sudca je zodpovedný za presadzovanie a ochranu sudcovskej nezávislosti, že sudcovia by mali byť zapojení a konzultovaní pri príprave právnych predpisov týkajúcich sa ich štatútu a vôbec fungovania súdneho systému ako takého, dokonca aj keď ide o politicky kontroverznú tému. ESĽP pritom nehovorí len o práve, ale dokonca o **povinnosti sudcov** vyjadrovať sa k legislatívnym reformám, ktoré by mohli mať **dopad na súdnictvo a jeho nezávislosť** - malo by však ísť o kritiku výhradne z profesionálneho hľadiska. Podpora sudcov, aby sa zúčastňovali na diskusiách o zákonoch a aby sa vyjadrovali k nedostatkom pri uplatňovaní práva je však možná len pri zachovaní ich nestrannosti a nezávislosti.
- Podľa ESĽP **predsedovia súdov** požívajú väčšiu mieru slobody prejavu: „*zásah do slobody prejavu sudcu v pozícii, v akej je sťažovateľ vyzýva na dôkladné preskúmanie*“ (Baka = predseda NS Maďarska; Baka proti Maďarsku [VK], § 165; pozri tiež Harabin (dec.), Wille, § 64). To sa vzťahuje nielen na predsedov najvyšších súdov (Baka; Harabin, Wille, § 64), ale aj na predsedov sudcovských združení (Eminağaoğlu, Miroslava Todorova), predsedov súdnych rád (Baka), hovorcov súdu (Žurek, § 222), členov súdnej rady (Žurek, § 222), atď.⁸
- ESĽP aj CCJE sa zhodujú v tom, že povinnosť **zdržanlivosti** by mala sudcov odrádzať od **reakcií** na kritiku, aj keď sú k tomu vyprovokovaní; sudca by sa mal vyhýbať odpovediam na kritiku jeho rozhodnutí zo strany médií alebo zainteresovanej verejnosti formou písaní reakcií novinárom. Primárnym kanálom komunikácie sudcu s verejnosťou (vrátane médií) by mali byť zrozumiteľne odôvodnené rozhodnutia. Sudcovia nesmú byť za žiadnych okolností nútení verejne vysvetľovať dôvody svojich rozhodnutí, mali by však mať možnosť pripraviť zhrnutie alebo komuniké svojich rozhodnutí, v ktorých by verejnosti objasnili význam svojich rozsudkov.
- Na druhej strane, ak sú sudcovia alebo ich rozhodnutia **nespravodlivo kritizovaní**, tak združenia sudcov / súdna rada / predseda súdu majú inštitucionálnu povinnosť objasniť skutočnosti tak, aby sa zachoval obraz a autorita nezávislého súdnictva vo verejnej diskusii.
- Vo výnimočných prípadoch, keď je sudca hanobený alebo očierňovaný však má mať právo brániť sa a chrániť svoju integritu ako každý iný občan. Sudcovia by mali mať v tomto ohľade dostatočnú inštitucionálnu podporu.
- Sudcovia by si však stále mali zachovať obozretnosť voči médiám a zdržať sa akéhokoľvek osobného využívania vzťahov s novinármi, verejnosť by nemala nadobudnúť dojem, že sudcovia chcú ovplyvniť výsledok prípadu prostredníctvom mediálnej komunikácie.
- ESĽP sa už v minulosti vyjadril, že **mimovládne organizácie** (a teda aj **sudcovské združenia**), ktoré sa venujú otázkam verejného záujmu, vykonávajú úlohu „strážneho psa“, preto si zaslúžia obdobnú ochranu podľa Dohovoru ako novinári. Predseda takého združenia má tak nielen právo, ale **aj povinnosť** vyjadrovať sa k otázkam ohľadom fungovania súdnictva.⁹
- Úlohou a povinnosťou členov sudcovských profesijných združení je podľa ESĽP predovšetkým obhajovať profesionálne záujmy členov tejto organizácie, okrem iného aj verejnými vyhláseniami o fungovaní súdnictva, o potrebe jeho reformy či o imperatívne zachovania nezávislosti súdnictva. Takejto podobe výkonu slobody prejavu by sa preto podľa ESĽP mal poskytnúť vysoký stupeň ochrany a mala by sa na ňu vzťahovať prísna kontrola akéhokoľvek zasahovania.

⁸ Baka v. Maďarsko, Harabin v. Slovensko, Wille v. Lichtenštajnsko, Eminağaoğlu v. Turecko, Todorová v. Bulharsko, Žurek v. Poľsko...

⁹ Eminağaoğlu v. Turecko

Osobitnou kategóriou je aktivita sudcov na sociálnych sieťach:

- Podľa odbornej verejnosti neplatí, že sudcovania by sa mali úplne dištancovať od používania sociálnych sietí, naopak, vníma dobré dôvody, prečo by mali byť minimálne oboznámení so spôsobom ich fungovania, keďže ani sudcovia nežijú v slonovinovej veži. Dôležité je správne vyhodnocovať etické riziká a výzvy, ako sú vhodnosť obsahu, neúmyselné vyjadrenie zaujatosti, rôzne iné dôsledky vyplývajúce z verejnej či neverejnej interakcie s tretími stranami, či potenciálne riziká využitia sociálnych médií na účely online zneužívania alebo obťažovania sudcov.
- Sociálne siete môžu predstavovať príležitosť na rozšírenie sudcovskej expertízy, možno prostredníctvom nich prispievať k zvyšovaniu dôvery verejnosti, podporujú tak myšlienku otvorenej justície a jej priblíženia k verejnosti.
- Ako problematické sa môžu javiť skutočnosti, ktoré by za iných okolností nevyvolávali pochybnosti, ako napr. „*pridanie za priateľa*“ alebo „*following*“, všetka činnosť sudcov na sociálnych sieťach totiž požíva vyššiu mieru citlivosti.
- Neexistuje jednoznačný návod, ako sa majú sudcovia správať na sociálnych sieťach, CEELI však sformulovala určité odporúčania, ktoré môžu pomôcť sudcom pri ich aktivitách vo verejnom online priestore (pre podobnosť mnohých aspektov sa uvedené môže vzťahovať nielen na sociálne siete, ale aj na **blogy** a obdobné formy interakcie na internete):
  - CEELI pripúšťa aj používanie pseudonymu, upozorňuje však, že jeho neskoršie odhalenie by mohlo poškodiť povest' sudcu. Pozornosť upriamuje aj na profilový obrázok - i keď pripúšťa aj iný obrázok ako vlastnú fotografiu sudcu, uvádza prípad, kedy použitie obrázky postavičky z kresleného filmu viedlo k návrhu na jeho vylúčenie z trestného konania, keďže zástupca jednej zo strán tento nepovažoval za vhodný.¹⁰
  - CEELI navyše sudcom odporúča, aby obdobnú debatu viedli aj so svojou rodinou a blízkymi priateľmi a vysvetlili im závažnosť práce sudcu a možných následkov ich konania v online prostredí, zvlášť, ak by zverejňovali osobné údaje alebo fotografie spájané s osobou sudcu.
  - Sociálne siete sú pozitívnym nástrojom na zapojenie a vzdelávanie verejnosti, podporu transparentnosti, na obhajobu a vysvetlenie významu úloh, ktoré súdy plnia, či poskytovanie informácií o aktivitách súdnych inštitúcií. Podľa CEELI mnoho sudcov najmä zo strednej a východnej Európy takýmto spôsobom sociálne siete s úspechom využívajú. Dodáva však, že sudcovia by mali uvádzať **vyhlásenie, že prezentujú svoje osobné názory**, ktoré nevyjadrujú postoje inštitúcie, v ktorej pôsobia, ani nijako nesúvisia s prípadmi, na ktorých sudcovia pracujú (hoci ani to nie je zárukou, že sa tak nestane).
  - Sudcovia by mali zvážiť, či v prípade, ak sa na svojom profile na sociálnych sieťach budú snažiť zvyšovať povedomie o právnych otázkach, budú chcieť tento komunikačný kanál využívať aj na súkromné účely (napr. zverejňovanie obsahu týkajúceho sa rodinného života alebo voľnočasových aktivít). Spojenie profesijného a súkromného môže byť pre sledujúcu verejnosť mätúcim; hoci zároveň to môže prispieť k vytváraniu obrazu sudcu, ako „reálnej osoby, než vzdialeného symbolu súdneho systému, ktorý je pre ostatných príslušníkov spoločnosti zdanlivo nedotknuteľný“.

---

¹⁰ CELLI Institute, o.p.s. Practical Guidelines On Use Of Social Media By Judges Central and Eastern European Context. Prague, November 2019. [cit. 31. marca 2023]. Dostupné na: <https://ceeliinstitute.org/practical-guidelines-on-use-of-social-media-by-judgescentral-and-eastern-european-context/>.

- Sudcovia by sa však mali **vyhýbať** nevhodným alebo neslušným (**vulgárnym**) vyjadreniam, ale nemali by používať ani **satiru, sarkazmus či iróniu**. Bezpečným štandardom môžu byť príspevky, názory alebo fotografie, ktoré by sa mohli objaviť aj na obálke štandardných printových médií alebo by mohli byť odvysielané prostredníctvom verejnoprávnej televízie v hlavnom vysielaacom čase.¹¹
- Inšpiratívnym je aj dokument profesijného združenia sudcov **Sudcovská únie České republiky** *Etické meze působení soudce na sociálních sítích* z roku 2017.¹² Podľa Sudcovskej únie sudca ako strážca pravidiel, ktorými sa riadi demokratická spoločnosť a na ktorých základe pôsobí právny štát, by nemal zverejňovať svoje príspevky v mediálnom priestore, ktorý možno považovať za **extrémistický**, t.j. napádajúci podstatu demokratickej spoločnosti. To sa týka printových médií aj internetu. Medzi štandardy, ktoré by mali rešpektovať a dodržiavať sudcovia aktívni na sociálnych sieťach a v online priestore, patrí:
  - **Všetky prejavy sudcov** (príspevky, komentáre, fotografie) musia **zachovávať dôstojnosť** sudcovskej funkcie a nesmú vzbudzovať pochybnosti o ich neustrannosti či nezávislosti.
  - **Sudca si nemá vytvárať také vzťahy**, ktoré by mohli vyvolávať dojem, že **môžu ovplyvniť** sudcovo rozhodovanie.
  - Sudca **nekomentuje prebiehajúce súdne konania**.
  - Sudca **nedáva právne rady**.
  - Sudca sa vyhýba politickým hodnoteniam („nelajkuje“ politické strany či hnutia, nevyjadruje sa ku kontroverzným politickým témam, ak sa netýkajú justície).
  - Sudca by mal pamätať, že si nikdy nemôže byť istý, kde všade sa jeho komunikácia objaví, hoci pôvodne bola určená len obmedzenému okruhu adresátov.

Október 2023

---

¹¹ Ksenija Renková, Communication Expert, Jupiter Strategic Communication. Poznámky k ustavení Globální sítě pro integritu v justici, Vídeň, duben 2018. In: CELLI Institute, o.p.s. Practical Guidelines On Use Of Social Media By Judges Central and Eastern European Context. Prague, November 2019. s. 14 [cit. 31. marca 2023]. Dostupné na: <https://ceeliinstitute.org/practical-guidelines-on-use-of-social-media-by-judgescentral-and-eastern-european-context/>.

¹² <https://www.soudci.cz/zpravy-a-stanoviska/pohledy-a-nazory/843-eticke-meze-pusobeni-soudce-na-socialnich-sitich.html>